

Népfrontvita

A folyók szabályozása szükséges, de körültekintőbb előkészítéssel és végrehajtással elkerülhető lennének a környezeti ártalmak, a későbbi nemkívánatos jelenségek — állapították meg a **Hafazias Népfront környezetvédelmi munkabizottságának szerdai ülésén**, amelyen arra keresték a választ: miként tehetnének az eddigieknél is többet szakemberek a kisebb víznyelvények védelme érdekében.

A tanácskozáson főként arra irányították rá a figyelmet, hogy a szabályozások alkalmával többnyire a folyók legértékesebb szakaszait vágják le, az új

medrük víze a korábbinál jóval sekélyebb, árterületük összezsugorodik, s ez a legtöbb halfaj számára igen kedvezőtlen. Súlyosbíttja a helyzetet az is, hogy e térségben általában kivágják a fákat és a bokrokat, a parti növényzet hiánya esetenként pótolhatatlan károkat okoz. A szakemberek üdvözölték a Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztériumnak a tervét, hogy a közeljövőben irányelveket ad ki, amelyekkel meghatározza a szabályozások utáni tájrendezés követelményeit. A vitában felhívták a figyelmet arra, hogy időszerű feladat a kisvízek kategorizálása is.

(MTI)

Drámapályázat

Nyilvános drámapályázatot hirdetett hazánk felszabadulásának 40. évfordulója alkalmából a Bács-Kiskun megyei Tanács és a kecskeméti Katona József Színház. A kiírás szerint olyan, egész estét betöltő színpadi alkotásokkal lehet pályázni, amelyek művészi hitelteliséggel állítanak emléket a felszabadulás, továbbá az elmúlt négy évtized alatt megtett történelmi út társadalmi jelentőségű eseményeinek.

A jelíges, eddig még nem publikált pályaművek beküldési határideje: 1984. december 1., eredményhirdetést 1985. január 10-én tartanak. A drámapályázat nyertesét 20 ezer, a második helyezettet 15 ezer, a harmadikat 10 ezer forinttal jutalmazzzák. A díjnyertes művet a kecskeméti Katona József Színház felszabadulásunk 40. évfordulója alkalmából műsorára tűzi. A pályamunkákat 2 példányban kell megküldeni a kecskeméti Katona József Színház címére (6000 Kecskemét, Katona József tér 1.). A pályázat nevével és lakcímével jelíges, zárt borítékban kell mellékelni. (MTI)

Mától Szikszós-tón

Kempingtalálkozó

Olvasóival — a Sátoroszággal — boszorkányos emblémával, várhatóan eleménydus programmal, számtalan szórakozási lehetőséggel, izgalmas versenyrel és — szerencsére — jó idővel várja a dolgozó fiatalok országos kempingtalálkozója a mástélezer résztvevőjét Sziged, pontosabban Kiskundorozsma, Szikszós-tó. A rendezőkkel és a szervezőkkel együtt, mintegy kétezer lesznek részesei a ma, csütörtökön este ünneplés kerete között megnyitott, július 15-ig, vasárnapig tartó országos kempingtalálkozónak, amely sorrendben a hetedik.

A rakparti megnyitót követően Újszegeden, a Ligetben ismerkednek ma este a fiatalok (ha esne az eső, e két program az újszegedi Sportcsarnokban lesz). A találkozó lényege, hogy a túrát, a sátorozást, a természetkedvelő fiatalok versenyeken mérhetik össze tudásukat: az ópusztaszeri erdőben atájékozódási futók (pénteken), az alföldi jellegű akadályversenyre jelentkeztek pedig Kiskundorozsman (szombaton). A tó és környéke egyéb sportolási lehetősé-

geket kínál szárazon és vízben. A rendezők — a KISZ KB megbízásából a KISZ Csongrád megyei bizottsága — bőséges választékokat kínálnak kulturális programokhoz is.

Tűzoltótiszt-avatás

Tűzoltótisztokká és egyben üzemmérnökké avatták szerdán az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskola tűzvédelmi szakának idén végzett húsz hallgatóját. A belügyminisztériumi ünnepségen ismertették Horváth István belügyminiszter díszparancsát, amelyben köszöntötte a felavartakat. Ezt fogadalmot követve: az ifjú tisztek megfogadták, hogy vállalt kötelességeik teljesítésére mindenkor készen állnak, hűsen szolgálnak a népgazdaság tűzvédelmét, az állampolgárok életének, testi épségének, javainak megőzéséért.

Blesztly János tűzoltó százados, az Ybl Miklós Építő-

ipari Műszaki Főiskola tűzvédelmi tanszékének vezetője megemlékezett arról, hogy ezúttal másodsor bocsát ki a főiskola tűzoltótiszteket. Hangsúlyozta, hogy az iparban, a mezőgazdaságban bevezetett új technológiák, hatékonyabb, egyben bonyolultabb, nagyobb üzembiztonságot igénylő eljárások fokozták a tűzvédelmi kapcsolatos követelményeket is, és a felelős munka csak magas színvonalon képzett szakemberekkel végezhető el.

A hallgatók nevében Agócs Eszter tűzvédelmi üzemmérnök — az első női diplomás e pályán — mondott köszönetet a főiskola tanári karának. (MTI)

Ki is volt Makó?

Mint beszámoltunk róla, idén először döntött a Szegedi Nemzeti Színház opera- és prózaíró társulata a Vaszy- és a Makó-plakettek odaítéléséről. Hogy Fritz Mihály mives alkotásai érdemes kezekbe kerültek — Molnár László karigazgató és Király Levente színművész az első tulajdonosok — arról esteről estére meggyőződhattünk az előadásokon. A közelmúlt kiemelkedő színházteremtő személyiségének, Vaszy Viktornak érdemeit aligha szükséges méltatni a szegedi színházbarátoknak. Életműve ma is hatékony része a város színházi, zenei életének. Egyértelmű, hogy az operatársulat méltó örökséget vállalt fel, amikor emléket példaként idézi.

A 130 éve született, és 1908-ban hirtelen elhunyt Makó Lajosról — a másik plakett névadójáról — már jóval kevesebbet őriz a műlékony színházi emlékezet. Vele legtöbbet csak szoboralakban találkozhattunk; Vigh Ferenc 1910-ben mintázott munkájára sokan emlékeznek, a régi nagyszínház előcsarnokából. Ki is volt Makó Lajos, akinek munkásságában a prózaíró társulat haladó hagyományait keresi?

A Színházi Kislexikonon meglehetősen szűkszavú. Mint a „legjelentékenyebb vidéki színiigazgatók egyikét” említi, aki Szeged mellett Debrecenben, Győrött, Temesvárott, Nyíregyházán, Szatmáron, Komáromban és a Budai Színházban vezette a színházat... Részese volt tehát a század utolsó harmadában a vidéki színesztét vándoréletének.

Makó Lajos először 1880-ban — ekkor még színészként, rendezőként — Aradi Gerő társulatánál lett a szegedi nézők egyik kedvence. Nagy Vince fényes kivételű első évadját is Szegeden töltötte, a vadonutói Nagyszínházban. Elsősorban Moliere és Csiky darabjaiban arat sikereket „jellegzetes és művészként játékával”. 1889-ben már franciaországi tanulmányútra utazott, a „tűzoltó nagyzással kezdett” Nagy Vince, és a visszasírt, de túl „praktikusnak” bizonyult „jó öreg Aradi” utódaként. Tőle várja a színház megújítását a város tanácsa. Igazgatóságának első éveire a francia hatások túlsúlya jellemző. Számos darabot az

6 fordításában játszottak. Már ekkor nyilvánvaló volt, hogy Makó komoly gondot fordít az együttes munkára, a „jó ensemble”-et gyakran említik a korabeli kritikák. A színházi vezetést egyenruhászerű kék ingje, amelyben Makó a próbákat vezette, nagy feltűnést váltott ki. Ez idő tájt nívós Shakespearé-sorozatát valósított meg Molnár László főszereplésével, bemutatta Ibsen Nórát (Kükemezey Vilma volt az első, nagysikerű szegedi nő). A Társadalom támaszait. Sikeres kísérletezett Makó az operával is. A trubadúr, a Traviata, Flotow Mártája mellett egy műsorban láthatta az akkori néző a Parasztszűzetet az itt újságíróskodó Thury Zoltán dramolettjével, a Susanne-nal. Bizonytalan nyári állomáshelyei, „tűzoltó gallomániaja” képezik az indokot, amikor 1892-ben felcserélik Somogyi Károly győr-soproni igazgatóval.

1895-ben azonban újra hiányzik a színiügyi bizottság szerint „erős vezető kéz” a színház életéből. Makó második szegedi vállalkozása négy évre sikeredik. Elkörtáját kezdődik a magyar operett áttörése, amelyek Makó sem tud ellenállni. Gyakran játszottak Kóti, Verő György darabjait, sikeres sorozatban Verő alkalmi műveit. Formálódik a hagyomány, amely helyi szerzők színdarabjait (pl. Balassa: Parasztszűzet című művét) is színpadra segíti. Bírálóit ezúttal a sok vendégjáték miatt támadják Makót, mert a „gyakori lemozdulások aránytalanul teszik

a műsorrendet, elkedyetlentítik a helyi erőket”... „Ha hatvanzor megváltoztatjuk is az igazgató személyét, hatvanegyszer is arra az eredményre jutunk, mint most!” — összegezi a vállalkozói rendszer problémáit a Szegedi Híradó. Azért minden marad a régi ben.

Neves igazgatók, Krecsányi Ignác és Janovich után 1905-ben hívják újra Szegedre Makót és társulatát. Az első hat évről szóló szerződésével vele köti a város. Túl van már a Cyrano nagy sikerű bemutatóján, melynek Pethes Imre volt főszereplője a Budai Színházban. Jó érzékkel egészítette ki társulatát; Felhő Rózi, F. Menszáros Margit, Hadrik Anna, Fodor Ella, Bárdos Jolán, Békeffy Lajos, Klebnovics György, Almássy Endre mellett a fiatal Csorot Gyula, Palágyi Lajos neve is feltűnik a színlapon. Ő maga ekkoriban már a „kedélyes apa” szerepkörében lép színpadra. „Modern, komoly, kipróbált és valóságos színházi programot” szeretne megvalósítani, az irodalmi értékű újdonságok mellett „számtalannal és előkelő szerepet szán a klasszikusoknak”, és vezérlő elvének itéli a „parlagon heverő népszínmű feltámasztását”. Az operett azonban ellenállhatatlanul tör előre: Huszka (Aranyvirág, Gül-baba), Kacsóh (János vitéz, Rákóczi) mellett hódítani kezd Lehár és Kálmán Imre is. A pattanásig feszülő politikai ellentétből, a forradalmaktól, fegyverkezéssel hangos világból a szegedi közönség is inkább az illúziók világába menekült.

Művelt, széles látókörű színházszervező volt, aki talán először kísérletezett a városban, hogy „együtt” kovacsoljon a színészekből. Harmadéves színházi munkájának közel felét Szegeden töltötte.

Kovács N. Ágnes

Balfácán

Színes, szinkronizált francia filmvígjáték. Operatőr: Alex Phillips. Írta és rendezte: Francis Veber. Szereplők: Pierre Richard, Gérard Philipe, Michel Robin, Corinne Chabrit és André Valardy.

Kacagató helyzetkomikumok uralkodnak a magas szőke férfi újabb filmrelépésén. Ahogy töle megszoktuk, holtbiztos, tizenkét szék közül arra és csakis arra telepedne, amelyiknek törött a lába, hétszentség, hogy a csomaghorzó boynak neki-ütőkzik — röpkölnek a bódórindók szanaszét —, mi sem természetesebb, hogy a repülőtéren az ő poggyaszát talárlják gyantásnak — és teszik tönkre — a vámrőrök. Naná, hogy megcsípji a lódarázs, amelyre túlérzékeny, s hogy a dörszőlő kurtizán őt akarja palira venni, ráveti ki háliját, a pénzéért.

A hirtelen kánikulában Pierre Richard a Balfácán című filmjében legalább úgy üdítően hat, mint abban, amelyikben visszatért, és egyáltalán minden filmben, ahol csak fölűnik. Ránéz az ember, és nevetnénekje támad. Mozdulatai, mimikája, járása, szerepjátékának összessége annyira kifejező és érthető, ha szót se szólna, akkor is értenénk. Tőlünk ugyan — de a mellék szereplőktől szintén — néma is lehetne a film, kis kísérőzénével a burleszk hőskorát idézné. Egyetlen veszélye lenne, ha a terje-

dehnét nem változtatnák ráunánk. Még így sem — mikor pedig szellemes poénok szórakoztatnak. Acapulco festői szépsége gyönyörködtes, sőt, mondhatni, az operatőr ügyes keze és szeme mindent mesterien látjat velünk — éri az ember: szemét le ne vegye a vásznonról, mert valamiről lemarad. Ez az érzés főként akkor kísért, mikor Perrin, azaz Pierre épp hiányzik a vásznonról. Az egyébként szerencsésen kevés számú mellékszereplő a Balfácánban is meglehetősen mellékes. Kivéve az okosan hátterbe szorított Marie-t. Egy francia mammutvállalat elnökének lányát, aki azzal kezd mexikói nyaralását, hogy telefonbeszélgetés közben véletlenül (?) kiesik a szállodai szobájának erkélyéről, s amint megemberli magát, az után motoros banditák pont az ő kezéből rabolják el a retikült... Az acapulcói repülőtéren neki-megy az üvegajtónak hiába, pont az ő lépését nem érzékeli a fotocella... Az erős-erő indiánfalujára az a gép zuhan, amelyen Marie utazik... Perrin párja szinte csak bemutatkozik a vásznon — elég is belőle ennyi —, annál többször emlegetik, néha teljesseggel fölőselegesen, ahelyett, hogy csellekedtetnék gyakrabban Pierre-t. Ő a kulcsfigura, rá vagyunk kíváncsiak. Őt akarjuk látni, a vígjáték mesterét, akit rútsága, már már megszépít. Jó, hogy

új film

Campana, az egyik legkemenyebb francia kopó is Perrin erősíti pozíciójában az ellenfelekre mért borzalmas ökolcsapásaival, erősakossággával és humorérzékelével. Kettejük kölcsönös utálatát a vígjáték szabályai szerint megbonthatatlan ragaszkodással, szeretettel fájul.

Mikor pedig a dzsungel kórházában — más mellett eszmélnek a balfácánok, mikor kézenfogva kíséltálnak a mólóra, mikor a deszkapalló lassacskán összeomlik alattuk, s amikor még mindig kézenfogva úszik az alkalmi tutaj velük a tenger felé — bizakodva intünk búcsút. Hisz tudjuk, reméljük, ügyis visszatér. A jobbik: Pierre Richard.

Mag Edit

Cukor helyett xilit

Megelőzhető a fogszuvasodás

Beigazolódott az orvosi felfézés: megelőzhető a fogszuvasodás a cukorpótló, főleg a xilit nevű készítmény fogyasztásával — mondotta dr. Bánóczy Jolán egyetemi tanár, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem konzerváló fogászati klinikájának igazgatója. A klinika munkatársai — világszerte is jelentős tapasztalataikat a most befejeződött vizsgálataik során szerezték: az utóbbi három évben a finnországi Turku Egyetem fogászati klinikájával együttműködve tanulmányozták a fogszuvasodás megelőzésének lehetőségeit. Közös kutatásaikat az Egészségügyi Világszervezet anyagilag támogatta.

öt fővárosi gyermekotthonban, mintegy 400 gyer-

meknek naponta ötször xilit tartalmú csokoládét, nápolyi szeletet, vagy rágógumit, míg a főt és a komáromi gyermekvárosban mintegy 300 gyermeknek fluorozott tejet adtak. Három Balaton menti gyermekotthon lakóinak a fogait viszont nem óvták készítményekkel. Minden évben tüzetesen megvizsgálták a kísérletben részt vevő mindegyik csoport — mintegy ezer gyermek — fogazatát, testsúlyát, magasságát, általános egészségi állapotát. A leleteket a turkui és az Egészségügyi Világszervezet számítógép-központjában elemezték. Az eredményeket összehasonlítva megerősítették azt a következtetést, amelyekre 1975-78 között a főt gyermekvárosban végzett kísérletek során jutottak, amikor Szorbit tartalmú eddességeket adtak a gyermekeknek cukor helyett. Vagyis: meg lehet előzni a fogszuvasodást, ha táplálékaink közül kirekesztjük a cukrot, és helyette xilitet fogyasztunk. Azoknak a gyerekeknek a fogai, akiknek xilitet juttattak a szervezetbe, kevésbé szuvasodtak, mint azoké, akik cukrot ettek, és semmiféle védőkészítményt nem kaptak. A fluoradagolás is csökkentette a fogszuvasodásának kockázatát, de nem olyan mértékben, mint a xilit. A xilit cukorpótló tehát nem csupán helyettesíti a cukrot, hanem a fluorinnal és minden más cukorpótlónál jobban óvja a fogak épségét. Annál hatá-

sosabb, minél kisebb korban kezdik az alkalmazását. Hasonló tapasztalatokat szereztek a turkui egyetem Arja Scheinin professzor vezette fogászati klinikájának orvosi is.

A magyar—finn közös kutatások eredményeit előadásokban ismertetik a Nemzetközi Fogorvos Szövetség kongresszusán, amelyet ez év augusztusában tartanak Helsinkiben a világ minden részéből oda érkező, mintegy 7 ezer fogorvos előtt. Beszámolnak tapasztalataikról a thaiföldi és a francia polinézai szakorvosok is, akik hasonló kutatást végeztek, ugyancsak az Egészségügyi Világszervezet támogatásával.

A budapesti klinika az eddigieknél szűkebb körben folytatja a kísérletet: a Nagyothallók Intézetében xilites edességet, a komáromi gyermekvárosban fluorozott tejet adnak a gyermekeknek további egy esztendőn át. A szakorvosok arra kíváncsiak, vajon még ritkábban fordul-e elő a fogszuvasodás, ha a xilit hosszabb ideig adagolják.

E kedvező hatású, fogkímélő edesség zömét kísérleteikhez nyugati országból importálták, és csak egy kis részét állította elő a magyar édesipar kutató laboratórium, külföldi nyersanyagból. Az egyik innovációs társaság azonban már tanulmányozza a xilit nagyüzemi előállításának lehetőségeit. Amikor majd idehaza is gyártják ezt a készítményt, országsszerte használhatják a fogszuvasodás megelőzésére.

Képzőművészeknek

A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége hazánk felszabadulásának 40. évfordulója alkalmából és az MSZMP XIII. kongresszusa tiszteletére pályázatot hirdetett. A pályázat arról tájékoztatta a hazai művészársadalmat, hogy 1985. március 25-én „40 alkotó év” címmel kiállítást rendeznek a Múcsarnokban. A tárlaton a szövetség tagjai, a Művészeti Alap, valamint a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának alkotói vehetnek részt különböző művészeti ágakban.

A kiállítás tartalmi és szemléleti eredményessége érdekében — a felhívással egyidejűleg — Művelődési Minisztérium képzőművészeti osztálya vázlatpályázatot hirdetett. A pályázaton való sikeres részvétellel a pályázó anyagi támogatásban részesülhet, vagy megbízást kaphat a mű elkészítésére. A határidő rövidesen lejár: július 23-ig a Művészeti Alap címére (Budapest VI. Kálmán utca 16.) kell eljuttatni a terveket.